

Xuân Giang: *Gắn kết văn hóa-kinh tế-du lịch...*

GẮN KẾT VĂN HÓA-KINH TẾ-DU LỊCH

(Gợi nghĩ từ thực tiễn ở tỉnh Lào Cai)

XUÂN GIANG*

Gắn kết văn hóa-kinh tế-du lịch đang là vấn đề được các nhà quản lý văn hóa ở Việt Nam quan tâm. Về mặt tư duy, cái nhìn biện chứng giúp chúng ta soi rõ thực tế để từ đó định hướng phát triển đúng đắn. Về thực tiễn, khai thác giá trị kinh tế và du lịch từ di sản văn hóa Việt Nam là chủ yếu, cùng đó là những lý luận về nó đang được các nhà nghiên cứu văn hóa Việt Nam ngày càng bồi đắp.

Thực tế cho thấy, đội ngũ cán bộ văn hóa bước đầu đã hình thành những nhận thức chung về vấn đề này, nhưng lại chưa đồng đều và sâu sắc. Những câu trả lời như, "chúng tôi chưa thể làm được do kinh phí cho hoạt động văn hóa còn eo hẹp" là phổ biến đối với cán bộ văn hóa xã, phường khi tiếp xúc. Họ cho rằng, kinh phí eo hẹp là lý do khiến họ không thể phát triển du lịch từ hệ thống di sản văn hoá địa phương.

Vấn đề đặt ra lúc này là, không nên chỉ nhìn vào khó khăn mà lo sợ, không dám làm. Thực tế cho thấy, mất mấy nghìn năm dựng nước và giữ nước, Việt Nam mới đúc kết được những giá trị văn hóa như ngày nay để tạo nên một hình ảnh trọn vẹn, riêng biệt trên thế giới. Điều đó

cho thấy, không dễ gì để sáng tạo những giá trị mới, để làm được điều có ý nghĩa cho văn hóa, du lịch Việt Nam. Vậy nên hãy đừng trông chờ, y lại vào ai và điều gì. Hãy tự mình tích lũy kiến thức, kinh nghiệm quý báu để góp sức xây dựng nền văn hóa Việt Nam phát triển đa dạng, phong phú với trình độ ngày càng cao. Quan trọng hơn là chúng ta phải có tâm với nghề, thực sự yêu quý vốn văn hóa Việt Nam, dốc tâm lực cho nghề. Chỉ như vậy mới có thể góp phần tạo nên sức mạnh tổng hợp của dân tộc cho sự nghiệp này.

Hãy bắt đầu từ những vùng mà văn hóa, du lịch và kinh tế đã phát triển gắn kết để tìm được những giải pháp hữu hiệu đối với địa phương mình. Không nhất thiết phải đến các nước phát triển. Ở Việt Nam có thể kể đến Vịnh Hạ Long, Yên Tử, Chùa Hương, Đền Hùng, Sapa... là những nơi thu hút được nhiều khách du lịch. Hãy chọn cho mình một địa điểm và thử lý giải tại sao văn hóa-kinh tế-du lịch lại có sự phát triển gắn kết như vậy. Trong giới hạn bài viết này, từ thực tiễn ở Sapa (Lào Cai), chúng tôi hi vọng gợi mở đôi điều về vấn đề này.

Đến với Sapa là đến với chợ tình Sa Pa, núi Hàm Rồng, chợ Bắc Hà. Còn rất nhiều điểm sinh hoạt văn hóa cộng đồng khác, nhưng chỉ

* TRƯỜNG CAO ĐẲNG VĂN HÓA NGHỆ THUẬT THANH HÓA

xin từ 3 địa điểm trên để thấy phương pháp gắn kết văn hoá-kinh tế-du lịch của Lào Cai và rút ra những kinh nghiệm bước đầu về bảo tồn và khai thác giá trị kinh tế, du lịch.

Một ngày chúng tôi quyết định tìm đến Sa Pa. Dừng chân ở một khách sạn nằm ở đầu dốc của thị trấn là lúc 5 giờ chiều. Chúng tôi đều phải khoác thêm áo ấm. Trời mưa nên những kế hoạch dạo phố tìm hiểu văn hoá sinh hoạt của cư dân sở tại không có hy vọng thực hiện. Chúng tôi chỉ còn hy vọng là được thưởng thức những món ăn lạ. Quả thật ẩm thực ở đây rất tuyệt. Ăn tối xong, vì mưa quá nên chúng tôi chỉ sang được quán cà phê gần khách sạn. Đặc điểm địa hình ở đây là có rất nhiều dốc. Quán nằm ngay đầu dốc. Thật ấn tượng vì trong quán toàn treo tranh làm bằng thổ cẩm của đồng bào dân tộc thiểu số. Đó là một đặc trưng văn hoá vùng này. Buổi tối đầu tiên ở Sa Pa diễn ra như vậy.

Sáng thứ 7, chúng tôi tìm đến chợ tỉnh Sa Pa. Chợ tỉnh Sa Pa vốn là hình thức sinh hoạt văn hóa nổi tiếng đặc trưng của người Mông ở đây. Không gian văn hóa là trước nhà thờ tại thị trấn Sa Pa. Thời gian sinh hoạt văn hóa của chợ tỉnh vào tối thứ 7. Nhưng ngay từ sáng thứ 7, người Mông đã dậy sớm mang các sản phẩm thủ công do mình làm ra đi chợ bán. Thường họ bán sản phẩm của mình ở khu vực xung quanh nơi tổ chức chợ tỉnh Sa Pa hoặc tại chợ Bắc Hà. Trên đường đi chợ, họ nghỉ chân trước cửa các khách sạn để bán hàng thủ công cho khách du lịch. Sau đó cùng nhau đi chợ. Sản phẩm thường là: quần áo, túi xách, mũ, khăn... làm bằng thổ cẩm hoặc vòng tay, khuyên tai bằng bạc. Khách du lịch thường rất thích thú với những sản phẩm này bởi họ được mua trực tiếp từ chủ nhân làm ra các sản phẩm đó.

Nếu tới chợ tỉnh Sa Pa vào ngày thứ 7, bạn sẽ thấy người Mông bày bán các sản phẩm thủ công. Buổi sáng còn vắng người và hàng quán. Buổi chiều họ bày bán nhiều và đa dạng hơn. Khách du lịch đến đây ngoài người Việt Nam, có rất nhiều người nước ngoài. Buổi tối, tại khuôn viên chợ tỉnh, từng đôi trai gái người Mông thổi khèn và nhảy theo điệu khèn. Khách du lịch tập trung xung quanh để thưởng thức những điệu nhạc hoặc mua các sản phẩm được bày bán tại đó cho tới gần 12 giờ khuya, đó là lúc bắt đầu chợ tỉnh. Thường từ lúc 7 giờ đến 12

giờ, những đôi trai gái người Mông chỉ thổi khèn một vài phút rồi dừng lại... Nhưng từ sau 12 giờ đêm, khách du lịch sẽ được thưởng thức trọn vẹn những điệu khèn của chợ tỉnh Sa Pa.

Đời không gian chợ tỉnh Sa Pa, du khách nên đến núi Hàm Rồng vào ngày Chủ nhật. Đó là một khu du lịch cuốn hút bởi cảnh đẹp, các hoạt động văn hóa nghệ thuật và dịch vụ kèm theo. Vẻ đẹp thơ mộng, hùng vĩ của thiên nhiên được trang điểm phảng phất bằng các công trình, tác phẩm văn hoá mà do sự thông minh của trí tuệ con người tạo nên. Trên con đường tới núi, trí tưởng tượng đã đưa chúng tôi và những đồng nghiệp của mình đến với một ngọn núi cao hoang sơ mà kì vĩ. Ở đó, con người có thể lắng nghe được sự xôn xao của núi rừng, cây cối, hoa lá và chim muông, tìm kiếm ở đó sự hoà nhập tâm hồn của mình cùng thiên nhiên để hy vọng một sự thăng hoa và siêu thoát. Vũ trụ, thiên nhiên như có linh hồn-bao la và nhân hậu, nâng niu tâm hồn bé nhỏ của con người. Để rồi sau chuyến đi, chúng tôi thấy mình trưởng thành hơn khi đã có những giây phút để mặc cho trái tim, tâm hồn được thoải sức yêu mến thiên nhiên. Bạn hãy lắng nghe những âm thanh đó, tiếng nói kì diệu của thiên nhiên.

Đặt chân đến khu du lịch, ngay lập tức chúng tôi bị cuốn vào một không gian sôi động, tấp nập người, bao gồm khách du lịch nước ngoài, người dân Việt Nam đến từ các vùng miền và cư dân sở tại. Tất cả đều bày tỏ/ thể hiện ham muốn khám phá và thưởng thức các giá trị văn hóa, thiên nhiên của núi. Họ nói cười vui vẻ nhưng vội vã trong từng bước chân. Có lẽ hồn núi đã ngự trị trong hồn người để thanh lọc bụi trần, để thôi thúc người về với núi... Khi thiên nhiên ứa vào và xâm chiếm tâm trí con người, dường như họ đã thoát tục và lâng lâng trong cõi thượng hằng.

Trên đường lên núi, người dân tộc thiểu số, chủ yếu là người Mông bán các sản phẩm thủ công được làm bằng chất liệu thổ cẩm như: quần áo, túi xách, mũ, khăn, vòng tay... Trên núi, hoa rất nhiều, chủ yếu là Cẩm Tú Cầu và Phong Lan... Chứ Sa Pa được làm bằng hoa. Trên núi có các vườn như: vườn Lan, vườn Đà điểu, vườn Châu Âu. Điều thú vị là có Làng Văn hóa dân tộc. Trong Làng Văn hóa có Trung tâm biểu diễn nghệ thuật truyền thống, nơi biểu

diễn những bài hát, bản nhạc, điệu nhảy, múa dân tộc và trưng bày các trang phục dân tộc rất đẹp.

Ngoài ra, trên núi còn có các dịch vụ kèm theo: thuê trang phục, chụp ảnh, bán sản phẩm văn hóa do người dân tộc làm, dịch vụ ăn uống để phục vụ khách du lịch, những bộ bàn ghế bằng đá để du khách nghỉ chân ăn uống đồ ăn sẵn do họ mang đi...

Điểm tiếp theo là chợ Bắc Hà. Ở đây, khách du lịch chủ yếu là người nước ngoài. Sản phẩm bày bán tại chợ là vải, trang phục dân tộc, túi xách, khăn, vòng... Đối tượng kinh doanh là cư dân sở tại và một số người ở vùng khác đến. Do chủ yếu là bán cho khách nước ngoài, nên người bán sử dụng tiếng Anh trong giao tiếp khá thành thạo...

Không gian văn hoá-du lịch Lào Cai để lại nhiều ấn tượng tốt đẹp về gắn kết văn hoá-kinh tế-du lịch. Theo chúng tôi, thực tiễn sinh động và hấp dẫn ấy hẳn phải là kết quả của những cách nghĩ, cách làm hết sức năng động, sáng tạo của sự kết hợp tốt đẹp giữa những người làm quản lý văn hóa với cộng đồng cư dân địa phương, và..., của nhiều sự cố gắng, phấn đấu tích cực, hiệu quả khác nữa. Vì chợt đến chợt đi, nên về từ Sapa, chúng tôi chưa có điều kiện và khả năng để phân tích, lý giải cặn kẽ vấn đề

Xuân Giang: *Gắn kết văn hóa-kinh tế-du lịch...*

này. Dầu vậy, từ những gì thu hoạch được, chúng tôi xin được mạnh dạn đề xuất mấy gợi nghị của mình về vấn đề gắn kết văn hóa-kinh tế-du lịch sao cho chất lượng và hiệu quả, cụ thể:

- Tổ chức các hoạt động, sinh hoạt văn hóa truyền thống thường xuyên là một biện pháp bảo tồn di sản văn hóa phi vật thể tốt nhất.

- Tổ chức các hoạt động biểu diễn nghệ thuật tại các điểm du lịch, với những hoạt động nghệ thuật đặc trưng của vùng.

- Bán các sản phẩm đặc trưng của vùng tại các điểm chợ ở khu du lịch, tạo thành trung tâm giao lưu văn hóa ở khu du lịch.

- Giáo dục ý thức về kinh doanh văn hóa cho các gia đình tại khu du lịch, khiến cho nhà nhà đều làm du lịch.

- Các công ty du lịch cần có đội ngũ hướng dẫn viên chuyên nghiệp tại các điểm du lịch để cùng với cộng đồng phục vụ tốt nhất nhu cầu của du khách.

- Hoàn thiện các trang website giới thiệu về các điểm du lịch để khách du lịch có thể tìm hiểu được các dịch vụ tại điểm du lịch đó trước khi họ đến, tạo cho họ một cảm giác tự tin, làm chủ hành trình của mình./.

X.C

Lao xao tiếng gọi mùa vui-Ảnh: M.A